

18.1.2023

vastaanottaja:
StV@eduskunta.fi

Viite: HE 309/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

HUS-yhtymän lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä (HUS) hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi. HUS kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja antaa seuraavan lausunnon.

Lain 617/2021 pykälää 35 koskevat huomiot

Lain kohdassa säädetään siirtymätasauksesta vuosille 2024–2029 sekä pysyvästä siirtymätasauksesta siirtymäajan jälkeen. Hallituksen esityksessä esitetään muutettavan laskennallisen ja toteutuneiden kustannusten erotusta koskevaa asukaskohtaista porrastusta tilanteessa, jossa laskennalliset kustannukset ovat toteutuneita kustannuksia pienemmät, ts. alueen siirtymätasaus on positiivinen. Samalla muutettaisiin vuoden 2029 pysyvää siirtymätasaus -100 eurosta/asukas -50 euroon/asukas. Siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen lisäksi maksettava erillinen erä, johon ei esimerkiksi tehdä vastaavia korotuksia kuin laskennalliseen rahoitukseen.

Siirtymätasauksen porrastuksella on vaikutuksia valtion talouteen, sillä valtion on määrä rahoittaa muutoksen nettovaikutus lisäämällä tarvittavat määrärahat rahoitusjärjestelmään lisärahoituksena. Vuonna 2029 lisäys olisi vuoden 2022 tasossa n. 70 milj. euroa, josta vajaa puolet kohdistuisi Helsingin kaupunkiin.

HUS pitää esitettyä lakimuutosta kannatettavana, koska laskennalliseen palvelutarpeeseen perustuva rahoitus, siirtyvien kustannusten laskeminen koko maan tasolla sekä Uudenmaan muuta maata korkeampi kustannustaso, jota ei ole toistaiseksi rahoitusmallissa huomioitu, ovat vakavia uhkatekijöitä rahoituksen riittävyydelle ja uudistuksen tavoitteiden toteutumiseksi Uudellamaalla. On kuitenkin huomattava, että tasauksen pysyessä vakiona, sen vaikutus käytettävissä olevan rahoituksen kokonaisuutena pienenee inflaation myötä.

18.1.2023

Lain 617/2021 pykälää 35 a koskevat huomiot

Lain kohdassa säädetään hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoituksen korjaamisesta vuoden 2022 tilinpäätösten perusteella jo vuoden 2023 kirjanpitoon. Tällä vältettäisiin tilanne, jossa rahoitusmallissa käytetty talousarvio vuodelle 2022 poikkeaisi huomattavasti toteumasta ja alueen tulos olisi siitä syystä alijäämäinen. Alijäämäinen tulos vuonna 2023 laukaisisi alijäämän kattamisvelvoitteen alkamisen vuonna 2024. Korjauseura maksettaisiin tammikuussa 2024.

Esitys korjauseuran kirjaamisesta vuodelle 2023 on kannatettava. On kuitenkin muistettava, että palveluiden tuotantokoneiston käynnissä pitämisestä syntyy jatkuvasti kustannuksia, jotka voivat rahoituksen viivästyessä aiheuttaa todellisia kassan riittävyyteen liittyviä ongelmia vuoden 2023 aikana. Olisi ensisijaisen tärkeää saattaa taloudellisten tietojen käsittely sille tasolle, että tarvittavat rahoituspäätökset ja rahoituksen maksatus kyetään tekemään oikea-aikaisesti.

Huomiot koskien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitusmallia

HUSissa on seurattu valtion rahoitusmallin vaiheita mallin alkumetreiltä asti. Keväällä 2020 teetimme riippumattomalla toimijalla perusteellisen tutkimuksen THL:n tarvevakiointimallista, jonka perusteella THL:n tekikin useita parannuksia malliinsa. Uudellamaalla paranneltu malli konkretisoitui uudelleen lasketuissa tarvekertoimissa, joiden perusteella Uudenmaan saama laskennallinen rahoitus kasvoi, mutta jäi edelleen alle tosiasiallisen tarpeen.

HUS on kommentoinut opetuksen ja tutkimuksen rahoituksen puuttumista mallista systemaattisesti ja esittänyt muiden yliopistosairaaloiden kanssa mittareita rahoituksen allokointiin. Valitettavasti yliopistollisuuden kustannusten kompensoiminen on hallituskauden tulossa päätökseen edelleen kesken, eivätkä esitetyt vaihtoehdot ole tavoitteen mukaisia.

Olemme kommentoineet myös siirtyvien kustannusten laskentaan sisältyvää problematiikkaa, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että Uudeltamaalta siirtyy siirtymätasauksena huomioitavia kustannuksia alueille, joilla ko. kustannuksia ei ole.

Rahoitusmallin kehityskohteita ovat HUSin näkemyksen mukaan alueellisten kustannus- ja tarveerojen huomioiminen. Samoin yliopistosairaala ylläpitävien hyvinvointialueiden korkeampi kustannustaso tulee sisällyttää rahoitusmalliin siten, että samanaikaisesti tosiasiallista rahoitusta ei heikennetä muilla mallin komponenteilla.

18.1.2023

Rahanjakomallin kannustimia tulee kehittää; nykyisessä mallissa mahdolliset säästöt tai budjetin ylitykset eivät kohdennu hyvinvointialueelle itselleen, jolloin toiminnan tehostamisen tavoitteet voivat jäädä saavuttamatta.

Lopuksi on vielä huomautettava viime vuosina vallinneesta menettelytavasta, jossa rahoituslakien muutoksia ja niiden vaikutuksia esitetään yksittäisinä muutoksina, ts. palasina. Kokonaisuuden hahmottaminen on ollut aika ajoin erittäin haastavaa ja jäänyt liiaksi lausujien oman ymmärryksen varaan.

Kohteliaimmin,

HUS-yhtymä

Jari Finnilä
talousjohtaja